

– שהרי אין כלים מצויים שם). ורב נחמן עצמו אמר: אפילו בכרמלית אבל לא ברשות הרבים. ורבא מתיר אף ברה"ר – הואיל ובחצר כלי הוא, לא פקע ממנו שם 'כלי' בכל מקום. וכן עשה מעשה בעצמו, שקינח שמשו טיט שבבגדו בחתיכת חרס שמצא ברשות הרבים.

דף קכה

- ר.א. א. מה דינם של תנור ושבריו לענין טלטול בשבת?
 ב. תנור שאינו מחובר לקרקע בטיט – האם מקבל טומאה?
 ג. מה דינם של שאריות טלית לענין טלטול בשבת?
 א. התנור, הריהו כשאר כלים שמלאכתם לאיסור.

א. תנור שהוא תלוש מן הקרקע לפי השיטות ובאופנים שאינו מקבל טומאה, כדלהלן – משמע מקושיית רב אשי שאין לו תורת 'כלי' ואסור לטלטלו אף לצורך גופו ומקומו. אך כתב הרמב"ן שלפי האמת הוא 'כלי' לענין שבת אלא שרב אשי הקשה רק לדבריו של רבא.
 ב. תנורי אפייה שלנו, מסתבר שהם כלים שמלאכתם לאיסור, ואינם 'מוקצה' שהרי יש בהם שימוש באיחסון בתוכם כשאינם חמים. ומותר לפתוח דלתותיהם בשבת, להוציא או להכניס דברי מאכל וכדו' (ע' שמירת שבת כהלכתה כ, עו; שלמי יהודה ב, כג, ובתשובות הגרב"י זילבר שבסוף הספר, סי' מ). ולדעת הגרב"צ אבא שאול זצ"ל (אור לציון ח"ב כו, א), תנור אפייה שלנו דינו ככלי שמלאכתו לאיסור ולהתר.

שברי תנור ישן; לדברי רבי מאיר הרי הם ככל הכלים הניטלים בחצר (או אף בכרמלית או ברה"ר, כדעות האמוראים לעיל. תוס' מפני שיש בהם שימוש מעין מלאכה (כגון לכסות בהם פי חבית). לדברי רבי יהודה אינם ניטלים מפני שאינם עושים מעין מלאכתם הראשונה (כן פירש אב"י). ולפי פירוש רב אשי, אפילו ראויים לאפות עליהם כרעפים – אין זו כמלאכתם הראשונה, שהתנור היסקו מבפנים והפת מודבקת מעומד, שלא כאפייה ברעף.
 העיד רבי יוסי משום רבי אליעזר בן יעקב על שברי תנור ישן שניטלים בשבת.
 א. שברי תנור חדש אינם ראויים לכלום, ואסור לטלטלם (תוס').
 ב. יש אומרים ששברי תנור מחובר אסורים בטלטול, ורק תנור תלוש הואיל והוא עצמו ניטל לצורך, גם שבריו ניטלים (רי"א").

כיסוי התנור – ראה להלן קכו.

ב. סתם 'תנור' היה עשוי כקדירה שאין לה תחתית, מחובר לקרקע בשכבת טיט עבה. האש מוסקת בתוכו על קרקע עולם.
 תנור שאינו מחובר לקרקע אלא ניתן על פי הבור או על פי הדות, ונתן שם אבן (בין דפנותיו לדפנות הבור, לדחקו שלא יפול); רבי יהודה אומר: אם מסיק מלמטה (בתחתית הבור) והוא נסוק מלמעלה – טמא. ואם לאו (שתחתית הבור מרוחקת, או שדופני הבור מרוחקים ואינם משמרים את החום) – טהור (תנור וכירים יתץ – משמע מחובר לקרקע, אבל תלוש אינו מחוסר 'נתיצה' אלא 'שבירה'). וחכמים אומרים: הואיל והוסק מכל מקום טמא (טמאים הם וטמאים יהיו לכם – לרבות).

אמר שמואל: מחלוקת בהיסק ראשון, אבל בהיסק שני (שבפעם הראשונה כשהוסק היה התנור מחובר לקרקע) לדברי הכל טמא, ואפילו תלוי בצואר גמל.
אמר עולא: לחכמים טמא אפילו תלוי בצואר גמל בהיסק ראשון.

ג. אמר רבי זירא אמר רב: שיירי פרוזמיות (- טליתות) - אסור לטלטלם בשבת. ופירש אביי, במטלניות שאין בהן שלש על שלש אצבעות, שאינן ראויות לא לעניים ולא לעשירים.

א. פשטא דמלתא אסור אפילו לצורך גופו ומקומו, שאין עליהם שם 'כלי'. וע' פמ"ג (באר הלכה שח, יג).

ב. יש אומרים שזה רק בטליתות של מצוה שאדם בודל מהם מתשמיש מגונה, אבל בגדים אחרים, אפילו פחות מג' על ג' ראויות הן לקינוח (עפ"י הראב"ד). ויש שאינם מחלקים בדבר (ע' שו"ע שח, יג).

ג. כתבו פוסקים ששאריות מטלניות של עשירים אסור לטלטלם כל שאין בהן שלשה על שלשה טפחים. אבל של עניים, מותרים בטלטול אף לעשירים שבביתם, או אפילו לעשירים דעלמא (ע' או"ח שח, יג נב; חזו"א מג, כ).

זרקם לאשפה - אין עליהם תורת 'כלי' ואסור לטלטלם (משנ"ב שח סקנ"ג).

ד. אין הבדל בין בגדי צמר או פשתים או שאר מינים (עפ"י באר יצחק חו"מ ה).

ר.ב. א. קירויה (= מין דלעת. שנתבישה ונתרוקנה, והיא משמשת למילוי מים) שאבן מונחת בתוכה להכבידה, כדי שתשקע במים - האם ממלאים בה בשבת?

ב. זמורת גפן שהיא קשורה בטפיח (= פך, דלי קטן וכדו') - האם ממלאים בה בשבת מן הבור והמעין?

א. אבן שבקרויה; אם ממלאים בה ואינה נופלת (כגון שהאבן קשורה בה) - ממלאים בה בשבת, שנעשית האבן חלק מהכלי. ואם לאו - אין ממלאים בה, שהקרויה נעשית בסיס לדבר האסור - האבן. [ואם שכה שם את האבן ולא הניחה במכוון - לא נעשית הקרויה 'בסיס'].
ונראה לכאורה שבשעת הצורך יש להקל בדבר הואיל והדלעת אינה משמשת את האבן (עפ"י שמירת שבת כהלכתה פ"כ הערה קפא).

ב. שנינו: זמורה שהיא קשורה בטפיח (= פך ששואבים בו מים) - ממלאים בה בשבת. ודייקו בגמרא שאם אינה קשורה - אין מטלטלים. מדברי רב ששת מבואר שאם הזמורה תלושה, לדעת רשב"ג מותר להשתמש בה אפילו אינה קשורה בטפיח, כי די בייחוד במחשבה בלבד ואין צריך מעשה. ואילו רב אשי אמר: מודה רשב"ג כאן שאסור - גזרה שמא יקטום אם תימצא ארוכה מדי לצרכיו (והריהו חייב משום 'מכה בפטיש' (רש"י). והרי"ד כתב משום תולדת 'מחתך').

היתה הזמורה מחוברת באביה; אם היא למעלה מג' טפחים מהקרקע - אסורה בשימוש אפילו היתה קשורה לטפיח, שהרי אסור להשתמש במחובר. למטה מג' טפחים - אם היא קשורה בטפיח מותר למלאות בה, ואם לאו - אסור לכולי עלמא (כן מבואר מדברי רב ששת).

יחוד מוקצה, אם צריך מעשה בגופו או די במחשבה - ע' לעיל נ.